

KRSTIONICA JURJA DALMATINCA

(Uz naslovnu stranicu)

Nevidljiva snaga božanske milosti, što se na Krštenju spušta u ljudsku dušu da bi je očistila od istočne ljage i učinila sposobnom za surađivanje s božanskim darovima, veselo je otajstvo Kristove Crkve. Sveto je Krštenje obuzimalo svetim udivljenjem srca vjernika, ulijevalo strahopoštovanje nad bogodanom darežljivošću koja je čovjeku darovala Otkupitelja, dala mu spasonosni, krsni zdenac nad kojim u velebnim obredima uskrsnog bdijenja svećenik pjeva: „... neka bude živi zdenac, voda preporođanja, val očišćenja, da svi koji se u ovoj spasonosnoj kupelji budu prali, djelovanjem u njima Svetoga Duha postignu milost potpunog očišćenja!“

Slušao je te riječi „razboriti muž“ majstor Juraj Dalmatinac dok je nastavljaio zidanjem katedrale u Šibeniku. Dobro je znao da su uz tu kamenu katedralu, uz milosni život vezane sudbine ponosnih plemića, marljivih građana i neutješiva srca sirotinje, sudbina svih onih sedamdeset i jedne glave što izjedene od kiše, soli i vjetra okamenjene stoje kao dio svakog od nas. Veličanstvena, puna sklada diže se katedrala ne samo kao plod kampanelizma bujnog Krešimirova grada, koji ove godine slavi 900-godišnjicu svoga prvog spomena, nego i kao simbol vječno živog Krista što svojim istinama nadživljuje sve ono što se odvijalo oko kasnije smiono izvedene kupole. Stoji ona kao dokaz slave šibenskog patrona sv. Jakova kojemu su, uz bogate plemiće i građane, brojni mornari i siromašni ratari ostavljali maleni, ali pred Bogom vrijedni obol, kako svjedoče brojne ostavštine zapisane kod šibenskih notara.

Taj isti majstor, dajući Šibeniku kameni biser, skrio je u sjeni zidova katedrale dragulj - krstionicu, remek-djelo u kojem je Juraj Dalmatinac „pokazao kako se slikarskom vještinom oživljuje istančana arhitektura, a ujedno kako se čipkasti reljefni ukrasi posljednje gotike mogu uskladiti s krepkim reljefnim likovima u kojima je on... dohvatio već renesansni izraz“ (Cv. Fisković).

Rođen u Zadru od oca Mate, noseći u sebi nemir žala i unutarnjih sposobnosti, otišao je mladi Juraj u bujnu Veneciju. Tu uči, stiče prva iskustva i priznanja, te se osamostaljen odaziva 1441. g. pozivu šibenskih vijećnika. Sve svoje sposobnosti i iskustvo uložio je Juraj da bi povećao prostor već dijelom sagrađene katedrale stvorivši poprečne

brodove s lijepim apsidama, a sve je to povezao izvana izbočenim vijencem. Na njemu je dubinom ulaženja u ljudsku psihu predao vremenu naše likove, uvijek žive, udarane životom, ali pune čvrstine i optimizma. Sagradio je velika četiri stupa u križalištu lađa, mislio je na njima dignuti velebnu kupolu. Zbog nedostatka novčanih sredstava, morao je prepustiti drugima njenu izgradnju. Svojom jednostavnošću kupola se diže lagano nad cijelim tim kamenim zdanjem kao dostojni simbol ponosnog Šibenika.

U vrijeme drugoga svog boravka u Šibeniku Juraj je, nekako neposredno pred gradnjom sakristije (1451/52), prislonio uz apsidu južne pobočne lađe, nešto niže od same crkve zbog nagiba zemljišta, Krstionicu. I kao što priroda skriva ono najvrednije daleko od pogleda, i Juraj je u sjeni, u uglu tada veoma prometnog prolaza od gradskih vratiju prema općinskom trgu skrio svoje najljepše djelo.

Šibenska je krstionica prostorno malena, ali svojim arhitektonskim, a još više klesarskim radovima predstavlja jedan od naših najljepših dostignuća. Izvana jednostavna otkriva svu ljepotu svojom unutrašnjošću dajući krsnom zdencu izvanredno ukrašeni prostor. U uglovima te intimno osvijetljene prostorije postavljena su četiri stupa. Između njih se šire polukružne bočne niše koje završavaju velikim rebrastim školjkama. Iznad stupova u malenim baldakinima bila su postavljena četiri Kristova svjedoka iz Starog Zavjeta od kojih su se sačuvali sv. Šimun i kralj David. Fijale baldakina probijaju vijenac kupole i valovitim rebrima s ukrasnim tornjićima spajaju se u medaljonu koji prikazuje Boga-Oca „čiji je Duh lebdio nad vodama u samome početku svijeta, da bi već tada narav vode zadočila moć posvećenja“. Te riječi pjeva u jednostavnom recitativu svake godine svećenik u polumraku uskrsne noći dok plamenovi svijeća igraju prpošnu igru na kamenom sagu što ga je u tom čarobnom prostoru izradilo majstorsko dlijeto Jurja Dalmatinca. Svemogućeg što lebdi nad vodama najavljuju gotička slova u rukama okrunjenog psalmiste Davida kralja: „Glas Gospodnji je nad vodama!“ Bujna glava Boga Stvoritelja sa skraćenom golubicom, simbolom djelotvornog Duha Svetoga, svojim prodornim pogledom kao da vječno potvrđuje djelovanje milosti što se zaslugama Spasiteljevih odvija u tom skladnom prostoru, držeći u ruci potvrdu da je Krist: „Sin preljubljeni . . . njega slušajte!“ Čvrstina vjere struji iz očiju Nebeskog Tvorca anđelima

što iz vječnih voda, na oblacima zadržano promatraju u mističnom miru čudesa milosti. Oni svojom mirnom, gotovo antičkom, modelacijom naglašuju svetost doma u kojem na uskrсну noć kroz miris tamjana prodire svećenički glas: „... neka ovu vodu... tajanstvenom primjenom svoga božanstva oplodi da iz neokaljanoga krila božanskoga studenca posvećenjem začeti, u novo stvorenje preporođen izroni nebeski naraštaj“. Ta pjesma vječnog veselja, što stoji iznad dnevnih slabosti i grijeha, prožima svu onu nemirnu igru arabeske cvjetne gotike što se raspjevala ispod bogatog vijenca od lišća kao da pjeva u raspjevanom koralu antifonu duhovne radosti: „Obradovao sam se kad mi rekoše: Idemo u dom Gospodnji. Aleluja!“

Veseli čas u domu Gospodnjem jest onaj kad se dijete u kumovim rukama nadvija nad kamenom zdjelom Jurjeve krstionice koju podržavaju ljupki anđelići. Nad njegovom ljupkom glavicom izljeva se voda preporođenja da bi se ponovo rodilo „na novo djetinjstvo prave nevinosti“. U tišini polumraka šibenske krstionice kršćanska duša proživljava novo djetinjstvo, dok se sunčana zraka prokrada kroz prozorčice satkane od vitica i polagano šeta čipkastim reljefnim ukrasima. U krstionici Juraj Dalmatinac je spojio religiozni mir razbujalim oblicima životne radosti. Svojom kamenom igrom ona je poljubac neba i zemlje.

o. Josip SOLDO

Yves Congar

MOJOJ BRAĆI SVEĆENICIMA SVJEDOCIMA EVANĐELJA U SAMOĆI

„Cum ipso sum in tribulatione“

(Ps 90, 15).

Onaj koji piše ove stranice svjestan je da se obraća ljudima, svojoj braći, koji su u muči i u poteškoćama dok se on sam nalazi u sigurnosti, zaokupljen zanimljivim poslom, hvaljen od drugih ljudi, slavljen čak katkada kao onaj koji je doživio sjajan uspjeh. On im međutim povjера bezuvjetnu iskrenost svoje duše. On je sam doživio teške časove, protivljenje, nepovjerenje, samoću, čak i progonstvo. Osjetio je napast da povjeruje da noć neće nikada prestati. Izdržao je jedino podržavan nevidljivom nadom